

Instruktioner och råd till författare av PM, hemtentor, labbrapporter, litteraturarbeten, examensarbeten eller liknande vid kurser inom EMG

Del 3 - Referenser

1 Allmänt

Dessa instruktioner gäller för alla skriftliga arbeten som lämnas in vid EMG om inte annat uttryckligen bestämts av den ansvarige läraren. Instruktionerna är delade i tre delar där denna tredje del behandlar formatet på de referenser din text skall innehålla. Ibland kan även en checklista tillkomma för exempelvis peer-review granskning. Detta kommer i så fall att meddelas av ansvarig lärare.

2 Att skriva referenser

Vi använder oss av Harvardsystemet (Författare och år, d.v.s., det som kallas Harvard-APA) för att skriva referenser. Det är med andra ord inte tillåtet att använda vare sig fotnötter (Oxfordsystemet) eller siffror (Vancouverssystemet) för att referera. Viktigt att komma ihåg när det gäller referenser är att de inte skrivs för att visa var du hittat en viss referens, de skrivs för att läsaren skall kunna hitta igen referensen. Det finns flera olika sätt att formatera sin referenslista och olika förlag, organisationer och tidskrifter använder sina egna format. Om din lärare hänvisar till detta dokument skall referenserna formateras enligt Universitetsbibliotekets instruktioner (UB: <https://www.umu.se/bibliotek/soka-skriva-studera/skriva-referenser/>). Det finns dock vissa undantag från UB's instruktioner, dessa specificeras i så fall i kommande kapitel.

2.1 Källhänvisning i löpande text

Vid källhänvisning i löpande text skall författarnamn (efternamn) samt årtal uppges enligt UB's instruktioner (<https://www.umu.se/bibliotek/soka-skriva-studera/skriva-referenser/harvard-hanvisningar-i-text/>). Till skillnad från i UB's instruktioner skall du dock inte uppges sidnummer i din källhänvisning i den löpande texten (med undantag för vid citeringar). Om årtal saknas kan du uppges u.å. (utan år). Källhänvisning i löpande text skrivs i normalfallet inom parentes i slutet av den mening som referensen hör till. Om två efterföljande meningar kommer från samma källa kan man formulera meningarna så att det framgår att det fortfarande är samma källa som hänvisas till och på så sätt bara referera till källan en gång, t.ex., "Efter en längre tid hade Röda skogen utanför Tjernobyl ersatts av ett nytt växtsamhälle bestående av gräs, buskar och unga lövfällande träd (Kal'chenko och Fedotov 2001). En del av området återplanterades med tallar för att undvika erosion av marken och minska spridningen av radioaktiva ämnen". Referensen skall då alltid komma i den första meningen. Det går också att hänvisa till författarna i löpande text och då enbart uppges årtal inom parentes, t.ex., "Kunz et al. (2016) visade att tillväxten hos torsk korrelerade starkt med ökad temperatur men inte med CO₂ koncentrationen", men detta bör användas sparsamt eftersom texten ofta blir mer svårläst.

För referenser med en, två eller tre författare anges efternamnet på alla författare samt

UMEÅ UNIVERSITET

publikationsåret, t.ex., (Rydberg 2014) eller (Lidman, Jonsson och Berglund 2020). För artiklar med fyra eller fler författare anges bara efternamnet på försteförfattaren följt av et al. (vilket betyder m.fl. på latin, och kan används både på svenska och engelska) eller m.fl. (enbart på svenska), t.ex., (Sobek et al. 2014). I de fall där du vill ange flera referenser i samma mening så skrivs de inom samma parentes och separeras med ett semikolon (Agudelo-Echavarría et al. 2020; Harper et al. 2011; Johansson 2016). När du har flera referenser inom samma parentes sorteras de i bokstavsordning (var konsekvent genom hela din rapport). Om du hänvisar till flera källor med samma författare och årtal, åtskiljs dessa med hjälp av a, b, c... o.s.v, enligt följande: (Lidman, Jonsson och Berglund 2020a; Lidman, Jonsson och Berglund 2020b). När du hänvisar till webbsidor anges författarens efternamn/organisationens/myndighetens namn samt årtal då sidan uppdaterades, t.ex., (Sveriges miljömål 2021). Observera att du alltid skall sträva efter att referera till en publicerad källa. Det är endast i vissa undantagsfall som det är godtagbart att hänvisa till en webbsida.

I de fall där exempelvis en myndighetsrapport inte har något författarnamn (eller där organisationen bakom rapporten är mer relevant än författaren som skrivit eller editerat rapporten) anges myndighetens eller organisationens namn istället för författarens efternamn, t.ex., (IPCC 2013). Detta tillämpas för välkända organisationer, såsom IPCC och WHO samt myndigheter (t.ex., Naturvårdsverket, Livsmedelsverket, HaV). Du kan använda väletablerade akronymer (initialförkortningar) såsom WHO, men om de tillhör mer okända organisationer, så bör de förklaras första gången källan anges, t.ex., (Svenska MiljöEmissionsData [SMED] 2018) och därefter (SMED 2018) i efterföljande källhänvisningar. All lagtext skall hänvisas i löpande text genom att uppge författningssamling, årtal och nummer, t.ex., (SFS 1998:808) eller (AFS 2006:4). EU-direktiv skall också hänvisas till i löpande text på följande sätt: "...för att uppnå god status enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (2000/60/EG)".

Om du använt opublicerade uppgifter som framkommit via personlig kommunikation (t.ex., intervju, e-post) skall informantens efternamn samt att det är personlig kommunikation uppges i den löpande texten, t.ex., (Blomquist, pers. komm.). Detta skall dock användas sparsamt och observera att du aldrig kan använda personlig kommunikation för att referera till något föreläsaren sagt vid en föreläsning. När du har hämtat kartmaterial eller data från en databas (t.ex., IVL:s databas över metallhalter i mossa) anges enbart en webbadress i den löpande texten (www.lantmateriet.se; www.ivl.se), dvs du behöver inte ange fullständig URL. Referenser till databaser behöver sedan inte finnas med i referenslistan.

2.2 Skriva referenslistan

I referenslistan i slutet av din rapport skall alla referenser som du hänvisat till i texten finnas med (och alla referenser i referenslistan skall finnas med i den löpande texten). Det innebär att även lagstiftning, direktiv, domar och riksdagstryck skall tas upp. I referenslistan skall det finnas tillräckligt med information för att läsaren skall kunna leta reda på referensen. För vetenskapliga tidskriftsartiklar innebär detta generellt: namnen på alla författare, året då artikeln publicerades, titel, tidskriftens namn, volym (Volume), eventuellt nummer (issue) och sidnummer (alternativt artikelnummer om tidskriften använder det istället för sidnummer). Någon länk till publikationen skall inte uppges (även om det står så i UB's instruktioner). För vetenskapliga artiklar som ännu inte publicerats i den tryckta versionen av tidskriften (så kallade "online-first" artiklar) skall artikelns så kallade doi-nummer anges istället för volym, nummer och sidnummer. I övriga fall behöver doi inte uppges.

UMEÅ UNIVERSITET

För referenser till andra typer av publikationer, t.ex., myndighetsrapporter, läroböcker, editerade böcker och avhandlingar skiljer sig EMG's instruktioner en del från UB's. Det som skall anges för denna typ av publikationer är: författarnamn (om inte myndighetens/organisationens namn är lämpligare), årtal, titel, utgivare (förlag eller institution), rapportnummer (för rapporter med rapportnummer), plats där den getts ut, antal sidor samt eventuellt ISBN/ISSN-nummer anges. Till skillnad från i UB's instruktion behöver inte heller någon webbadress anges för tryckta rapporter och rapporter i pdf-format. Referenser från webbsidor skall undvikas i möjligaste mån, men om dessa inkluderas skall upphovsman/organisation/myndighet, år då sidan uppdaterades, sidans titel, fullständig länkadress samt datum då du hämtade informationen från sidan. Eftersom länkadressen kan förändras är det ytterst viktigt att rätt titel på sidan du besökt anges.

Referenslistan sorteras på förstaförfattarens efternamn, i bokstavsordning, och referenslistan skall formateras med hängande indrag (1 cm) för att underlätta att separera de olika referenserna (se nedan). För publikationer med fler än 10 författare kan man ange de första fem följt av et al. (eller m.fl.). I referenslistan nedan ser du exempel på hur olika typer av referenser skrivs: vetenskapliga tidskriftsartiklar (Lidman, Jonsson och Berglund 2020a; Lidman, Jonsson och Berglund 2020b; Rydberg 2014; Sobek et al. 2014), rapport med författare (Harper et al. 2011), editerad rapport utgiven av en organisation eller myndighet (IPCC 2013; Naturvårdsverket 2019), kapitel i en editerad bok eller rapport (Battarbee et al. 2001), en lärobok (Wetzel 2001), en akademisk avhandling (Johansson 2016), lagtext (SFS 1998:808), EU direktiv (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG), webbsida (Sveriges miljömål 2021), samt personlig kommunikation (Blomquist samt Byström). För mer detaljerad förklaring av hur olika typer av referenser skall skrivas se UB's hemsida (<https://www.umu.se/bibliotek/soka-skriva-studera/skriva-referenser/harvard-skriva-referenslista/>). Var noggrann med vad som skrivs i normal font och i kursivstil för olika typer av källor, samt var noga med vart punkt, kommatecken, kolon, semikolon skall stå. Var också konsekvent i användningen av fullständiga förnamn eller initialer. Anges författarna för en referens med fullständiga förnamn måste hela namnet anges även för övriga referenser (och tvärt om).

3 Referenser

- Battarbee, R., Jones, V., Flower, R., Cameron, N., Bennion, H., Carvalho, L. och Juggins, S. (2001). Diatoms. I Smol, J., Birks, H.J., Last, W., Bradley, R. och Alverson, K. (red.). *Tracking Environmental Change Using Lake Sediments*. Dordrecht: Springer, 155-202. ISBN: 978-1-4020-0681-4.
- Blomquist, C., lektor vid institutionen för ekologi, miljö och geovetenskap, Umeå universitet. (2020). Intervju 10 februari.
- Byström, P., lektor vid institutionen för ekologi, miljö och geovetenskap, Umeå universitet. (2020). E-mail 24 maj.
- Europaparlamentets och Rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område.
- Harper, J., Hubbard, A., Ruskeeniemi, T., Claesson Liljedahl, L., Lehtinen, A. et al. (2011). *The Greenland Analogue project yearly report 2010*. SKB report R-11-23. Stockholm: SKB. ISSN: 1402-3091.
- IPCC. (2013). *Climate change 2013 - The physical science basis. Contribution of Working Group I to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate*

UMEÅ UNIVERSITET

- Change*. Stocker, T.F., Qin, D., Plattner, G.-K., Tignor, M., Allen, S.K., Boschung, J., Nauels, A., Xia, Y., Bex, V. och Midgley, P.M. (red.). Cambridge: Cambridge University Press. ISBN: 978-1-107-05799-1
- Johansson, E. (2016). *The influence of climate and permafrost on catchment hydrology*. Diss., Stockholm universitet. ISBN: 978-91-7649-390-8.
- Lidman, J., Jonsson, M. och Berglund, Å.M.M. (2020a). Availability of specific prey types impact pied flycatcher (*Ficedula hypoleuca*) nestling health in a moderately lead contaminated environment in northern Sweden. *Environmental Pollution* 257: 113478
- Lidman, J., Jonsson, M. och Berglund, Å.M.M. (2020b). The effect of lead (Pb) and zinc (Zn) contamination on aquatic insect community composition and metamorphosis. *Science of the Total Environment* 734: 139406.
- Naturvårdsverket. (2019). *Bara naturlig försurning - underlagsrapport till den fördjupande utvärderingen av miljömålen 2019*. Rapport 6860. Bromma: Arkitektkopia AB. ISBN 978-91-620-6860-8.
- Rydberg, J. (2014). Wavelength dispersive X-ray fluorescence spectroscopy as a fast, non-destructive and cost-effective analytical method for determining the geochemical composition of small loose-powder sediment samples. *Journal of Paleolimnology* 52 (3): 265-276.
- SFS 1998:80. Miljöbalk
- Sobek, S., Anderson, N.J., Bernasconi, S.M. och Del Sontro, T. (2014). Low organic carbon burial efficiency in arctic lake sediments. *Journal of Geophysical Research: Biogeosciences* 119 (6): 1231-1243.
- Sveriges miljömål. (2021). *Begränsad klimatpåverkan*.
<https://www.sverigesmiljomal.se/miljomalen/begransad-klimatpaverkan/> (Hämtad 2021-11-25)
- Wetzel, R.G. (2001). *Limnology: Lake and River Ecosystems*. 3. Uppl. London: Academic Press. ISBN: 978-0127447605.